

RÉPÁSY MIHÁLY A KOLERA ÁLDOZATA LETT SZEGEDEN, EMLÉKÉT EGY „HIBÁS” UTCANÉV ŐRZI

A szabadságharc legpechesebb tábornoka

Ha nem halt volna meg Szegeden, ma az aradi vértanúk között emlékeznénk Répásy Mihály huszártábornokra. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc főtisztje a kolera áldozata lett, s a belvárosi temetőben helyezték örök nyugalomra. Emlékét nem sikerült illő módon megőrizni: a Móravároson található Répás utcát eredetileg róla nevezték el, az idők folyamán azonban az utolsó betű lekopott.

– Az aradi vértanúkhoz hasonlóan elismeréssel méltatnánk Répásy Mihály tábornok nevét, de Szegeden meghalt a világosi fegyverletétel előtt koleraiban – fűzte hozzá a szabadságharc egyik főtisztjének életrajzi adataihoz *Pelyach István* történész. – Katonai pályafutásának íve már korábban, a schwechati vereségnél megtört. Ő a szabadságharc legpechesebb tábornoka – mondta a szegedi egyetem tudományos segédmunkatársa.

Emlékét Szegednek sem sikerült illő módon megőrizni. *Péter László* hívta fel a figyelmet, hogy még amikor Móravároson utcát neveztek el Répásy Mihályról, akkor is hibásan i-vel került fel a táblára a neve. A nagy árvíz utáni helyesírási tévedést tovább tette, hogy a vezetéknevét végéről az i ugyancsak lekopott, és mivel nem áll mellette a keresztnéve, a névadó alakja végleg elhomályosult. A Répás utca így semmit nem jelent.

– Az 1800-ban született Répásy Mihály eredendően nem katonának készült, ám megcsömörlött a jogi pályától már hallgató korában – magyarázta a történész. – Ezért a nyírségi származású tizenhét éves fiatalember apja nyomdokain ha-

ladva katonai szolgálatba állt. Először az egyik császári-királyi dragonyosezred kadétja volt, majd töretlenül emelkedett előre a ranglétrán. A császári királyi testőrgárda tagja, a forradalom előtt pedig már a galíciai 6. számú Württemberg lovasezred osztályparancsnoka. A magyar kormány 1848 nyarán rendelte haza Répásy ezredét.

– Nem kellett tehát hazaszöknie. Ám a császárnak tett katonai esküje és a magyar föld védelme között kellett választania, és ez Répásynak komoly lelki tusát okozott – árnyalta tovább alakját *Kedves Gyula* hadtörténész. – Mivel nem volt Damjanich Jánoshoz hasonlóan lángelkű forradalmár, Dembinszky Henrik inkább aggodalmaskodónak írta le visszaemlékezéseiben.

A győztes pákozdi csatában alezredesként irányította a 6. huszárezredet. A schwechati ütközetben, 1848. október 30-án azonban a balszárnny ezredes parancsnokaként kellett volna részt vennie, de elkészt, és ezt a végzetes hibát Pelyach István szerint Görgey Artúr soha nem felejtette el neki. Feltehetően ezért bízták meg a háttország irányításával. Ezzel ismerték el addigi szolgálatait, hiszen Mészáros Lázár, Klapka

Répásy Mihály emlékét először a tévesen Répásinak nevezett utca őrizte, ám az évtizedek alatt lekopott az utolsó betű, így lett belőle Répás utca, amely Móravároson található

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

György és Görgey Artúr távollétében gyakran a hadügyminisztériumot is igazgatnia kellett. Ma logisztikai szakemberek végzik az ő akkori bonyolult tevékenységét: egy több mint 100 ezer fős hadseregnek kellett az ember- és lóutánpótlásáról gondoskodnia. A menekülni kényszerülő Kossuth-kormányt Szegedre is követte.

– Haynau csapatai ellen a főváros 1849 júliusában már védtelennek bizonyult – magyarázta *Zakar Péter* történész. – Szegedtől az orosz csapatok is messze álltak, a császáriak

sem fenyegették, és Erdély tartotta magát Bem parancsnoksága alatt. Minden minisztérium dokumentumait és az embereket nagyjából egy héten keresztül menekítették Pestről. Először Szolnokig szállították őket vonattal, ott kocsira rakodtak, és így érkeztek végül Szegedre. A visszaemlékezésekből tudjuk, hogy „demokratikusan” együtt menekült az akkori nagy kavardásban főnemes és kishivatalnok. Ideérve a mai Széchenyi térnek a polgármesteri hivatal felőli oldalán rendezkedtek be, kü-

lön-külön kapott helyet minden minisztérium. A Szeged Étterem fölötti részen ülésezett például az országgyűlés.

Az orosz intervenciók erői által behurcolt kolerajárvány akkor már tizedelte a helyőrséget és a lakosságot egyaránt. Répásy huszártábornok ennek a betegségnek esett áldozatul július 30-án. A szegedi belvárosi temetőben katonai tiszteletadás mellett helyezték örök nyugalomra. Sírjánál Kossuth Lajos mondott beszédet. A temetési szertartáson – az egész kormány és a városban tartóz-

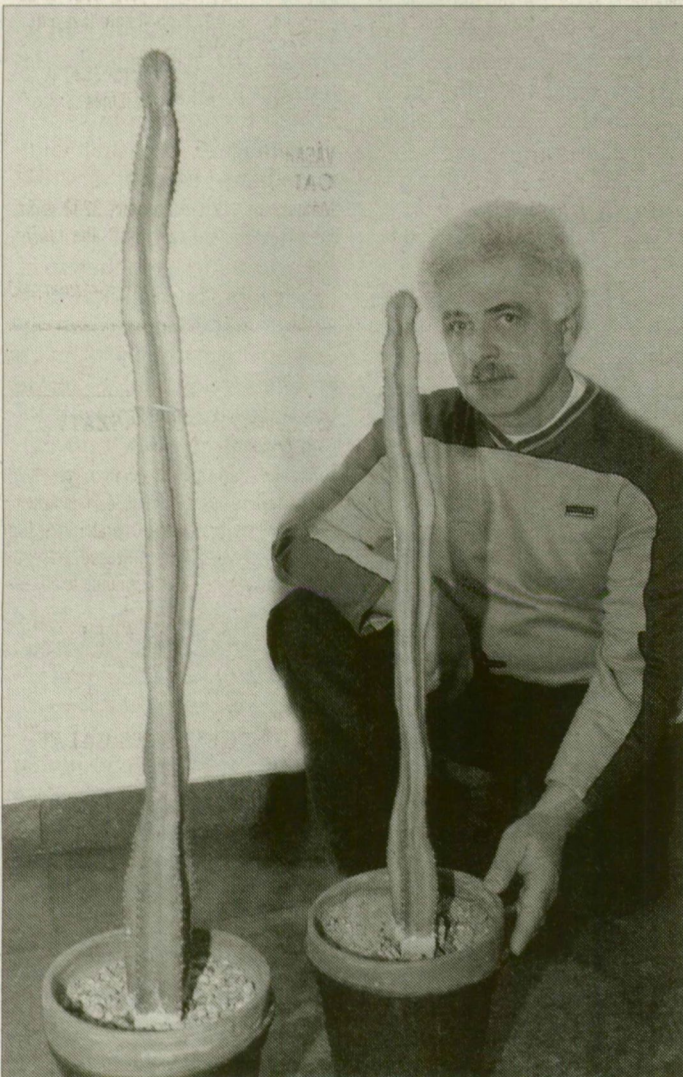
kodó főtisztek mellett – rengeteg közhonvéd vett részt. 1849 augusztusában a politikusok és a honvédek Répásy Mihály tábornok mellett a magyar szabadságharc ügyét is gyászolták.

Degré Alajos huszárkapitány emlékirataiban így siratta: „Mennyire fájlaltam, sajnáltam őt, a kedélyes, derék, öreg huszárt, kit az ágyúgolyók megkíméltek, s a járvány áldozatául esett. Később hányszor felsőhajtottam: milyen jól járt, nem érte meg a leggyászosabb napot, s elkerülte a bakó kezét.”

DOMBAI TÜNDE

A FÜVÉSZKERTBEN ÉS A FEKETE HÁZBAN IS ŐRZIK A TORINÓI NÖVÉNYEK LESZÁRMAZOTTAIT

A szegedi Kossuth-kaktuszok

Az egyik nevezetes szegedi kaktusz. Ősházájában akár 16 méterre is megnő

FOTÓ: GYENES KÁLMÁN

Emigrációs évei alatt Kossuth Lajos lelkes természetbúvárrá vált, torinói otthonának udvarában nagy büszkeséggel mutogatta az ott megforduló barátainak kedves kaktuszait. A nevezetes növények sarjai ma is virulnak Szegeden.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az 1848-as forradalom és szabadságharc vezére, Kossuth Lajos az emigrációban szívesen ismerkedett a természettudomány újdonságaival. Érdekelte a botanika is, és az őt meglátogató küldötségeknek előszeretettel mutogatta kedvenc kaktuszait. Helfy Ignác országgyűlési képviselő még egy hajtást is kapott az egyik féltve őrzött növényből. Az itthon szárbá szökkenő példányt – ahogyan néhai Csongor Győző helytörténész fogalmazott – „a honfiúi kegyelet őrizte meg az utókor számára”. Sokáig egy család ápolta a nevezetes kaktuszt, ami később a kolozsvári botanikus kertbe került. Az első világháború után Szegedre helyezett Egyetemi Növénytani Intézetnek is volt egy példánya, amely a kolozsvári őstöről származott. 1944-ben, a második világháború utolsó hónapjaiban ez a nevezetes növény csaknem teljesen elpusztult, de végül két sarjút sikerült megmenteni. A füvészkertben ma is látható Kossuth-kaktuszok ezekből fakadtak. A szegedi Móra Ferenc Múzeum történeti kiállítóhelyére, a Fekete Házba is került egy Kossuth-kaktusz, azt azonban 1943-ban Csongor Győző édesapja hozta Szegedre. Ennek utódait ma is nagy becsben tartják.

A Kossuth-kaktuszként emlegetett növény ősházája Peru és Mexikó. A hegyvidékeken akár 16 méteres magasságot is elérnek a legszívósabb példányok. A magyarországi hőmérsékleti viszonyok között erre kicsi az esély, de nálunk is előfordult már, hogy egy jól fejlődő egyed megközelítette az 5 métert. *Pulics Julianna*, a füvészkert vezetője elmondta, a cereus peruvianus, vagyis az oszlopkaktusz nagy helyigénye miatt nem számított elterjedt szobanövénynek Magyarországon, gyűjtőknél viszont előfordul néhány. A füvészkerti legidősebb példány már több mint harmincéves, hajtásaiból rendszeresen szaporítanak.

A Kossuth-kaktuszok leszármazottait gondosan ápolják a füvészkert és a szegedi múzeum munkatársai, akik szeretnék a jövő nemzedékeinek is bemutatni a legendás államférfi kedvenc növényét.

STRATÉGIAI JÁTÉK DIÁKOKNAK

1848–49 csatái az interneten

Akár meg is nyerhetik az 1848–49-es szabadságharcot – legalábbis az interneten – azok a diákok, akik vállalkoznak a forradalom eseményei, csatái köré felépített on-line játéokra.

BUDAPEST (MTI)

A történelmi események tanítása akkor igazán hatékony, ha valamilyen módon élményszerűvé tudják tenni. – Egészen más valamit átélni, cselekvő résztvevőként bekapcsolódni, mint csak a tanár előadását hallgatni vagy érdemjegyért feleletet adni arról – mondta Magyar Bálint oktatási miniszter, amikor bejelentette: a www.48.sulinet.hu honlapról márciustól elérhető és ingyenesen letölthető játék a Sulinet Digitális Tudásbázison digitális tananyagokkal egészül ki. Hamarosan elindul a Sulinet Digitális Kiskönyvtár is, amelyben az adott korhoz kapcsolódó könyvek lesznek elérhetők. A szaktárca közel 10 millió forintért megszerezte a szoftver magyar nyelvű változatának határozatlan időtartamra szóló, kizárólagos felhasználási jogát Magyarországon történő terjesztésre.

Kedves Gyula hadtörténész szerint ez a történelmi stratégiai

játék egészségesebb történelemszemléletet eredményez. A játékot felső tagozattól felfelé mindenkinek ajánlják. Kifejlesztői azt tervezik, hogy hasonló módon dolgozzák fel a Rákóczi-szabadságharcot és az amerikai függetlenségi háborút.

Az 1848–49-es szabadságharcos játék a korabeli Magyarország térképén játszódik, ezen lehet irányítani a hadseregeket. A játékosok 14-féle hadegységgel, három nemzet színeiben vehetnek részt az eseményekben, s több mint hetven tábornok vonható be a harcokba.

A játék nem csupán segít megérteni a történelmi helyzetet, hanem a hadműveletek sikeres vezetéséhez, a nyerő játszmahoz el kell sajátítani a csaták háttérében húzódó történelmi tényeket, a korabeli politikai viszonyokat is. S persze figyelembe kell venni az adott pillanatban a természeti adottságokat (például az időjárás, a folyók vízjárását), a katonák harci kedvét és számos más szempontot is. Meg kell érteni, kik, miért és hogyan kötöttek szövetséget. A játék érdekes lehet az idősebb korosztályok, a tanárok, a szülők számára is.